

Metodika k začleňovaniu detí z Ukrajiny do Slovenského skautingu

Strana 4

01 Kde začať

Strana 7

02 Ako pripraviť seba a vedenie

Strana 10

03 Prijatie detí z Ukrajiny do našich oddielov

Strana 12

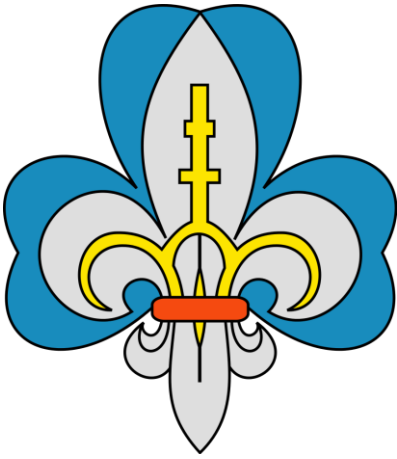
04 Ako pomôcť ukrajinskému nováčikovi začleniť sa do oddielu?

Strana 20

05 Čo sa hodí vedieť o Ukrajine a ukrajinských deťoch?

Strana 22

06 Ukrajinský skauting

Spôsobov, akým ako skauti môžeme prispieť k riešeniu dôsledkov vojnového konfliktu na Ukrajine, je mnoho. To, čo vieme a máme vyskúšané rokmi, je zmysluplná výchovná činnosť pre mladých ľudí. Tých k nám v posledných týždňoch prichádzajú tisícky, potrebujú nájsť bezpečné prostredie, z ktorého boli vytrhnutí a vrátiť do života trochu radosti a istoty. A tak sa naša rola rysuje pomerne jasne - poďme im ponúknuť činnosť, pri ktorej môžu zabudnúť na prežitú náročnú situáciu, spoznajú nových rovesníkov aj dospelých, budú mať príležitosť spoznať cudzie prostredie a začať sa v ňom adaptovať.

Táto naša rola môže mať viacero podôb, od zapojenia do oddielov po ponuku iných aktivít. So všetkými sa ale môžu spájať otázky: Ako našu ponuku k utečencom dostať? Ako prekonať jazykovú bariéru? Ako sa budú správať? Ako to zorganizovať, aby všetko bolo bezpečné? Kde na to vziať peniaze?

Na tieto aj ďalšie možné otázky vám ponúkame odpovede v tejto metodike, ktorú sme takmer celú prebrali od bratov z **Českého Junáka**. Tí na nej pracovali aj s odbornými inštitúciami, ktoré sa zaoberajú utečeneckou tematikou, psychikou detí v náročných situáciách, s odborníkmi na Ukrajinu a jej kultúrne špecifiká a pod.

Pokiaľ tu nenájdete niečo z toho, čo by ste potrebovali, napíšte na program@skauting.sk. Na rovnakom maily budeme veľmi radi za zdieľanie skúseností, ktoré v rámci integrácie detí z Ukrajiny urobíte.

Veríme, že vám metodika pomôže nadobudnúť základnú istotu pre prvé kroky. Ďakujeme za všetko, čo robíte pre naše deti, aj deti z Ukrajiny!

01

Kde začať

Preberte možnosti na oddielovej/zborovej rade

Porozprávajte sa spoločne o tom, aké máte aktuálne možnosti (personálne, časové...) a čo by ste mohli/chceli ponúknuť. Je jasné, že pred nami stojí výzva, s ktorou nemáme skúsenosť a spájajú sa s ňou pochybnosti, obavy, otázky. Porozprávajte sa vzájomne o svojich obavách a otázkach a preberte ich spolu – s niektorými vám možno pomôže práve táto metodika. Na výsledku, ako sa budete zapájať do začleňovania detí z Ukrajiny by ste sa mali väčšinou zhodnúť.

Čo by ste určite mali mať vyjasnené:

- Kto z vás bude hlavným zodpovedným v procese začleňovania.
- Kto ďalší rieši túto tému – tím – a akú v ňom majú jednotliví členovia rolu.
- Aká bude vaša konkrétna aktivita (pozvanie do oddielu, organizácia výletu/víkendovky pre deti/rodiny s deťmi a pod.?)
- Že do toho nikto nejde proti svojej vôli alebo cez hranice svojich aktuálnych možností.
- Že to neobmedzí vašu bežnú oddielovú/zborovú činnosť.

Ďalšie odpovede na vaše možné otázky na zapojenie detí do oddielov nájdete v kapitole *Ako pripraviť seba a vedenie*.

TIP: Pokiaľ by sa téma javila ako viac kontroverzná, odporúčame nahliadnuť do metódik [Ľudia v pohybe](#), kde nájdete okrem iného aj aktivity na túto tému a techniky, ako o nej spoločne hovoriť.

Akú podobu môže mať naša činnosť

Zapojiť deti z Ukrajiny priamo do nášho oddielu.

Vieme, že už teraz sa to deje, spravidla prichádzajú dievčatá a chlapci, ktorí sú nejako napojení na niekoho z existujúcich členov (bývajú u nich, stali sa z nich spolužiaci a pod.). Je to tá najprirodzenejšia a pre nováčikov dobrá cesta náboru – ísť tam už s kamarátom. Na zapojenie do oddielu sú nižšie tipy a odporúčania, ako na to.

Usporiadať jednoduchú akciu pre deti z Ukrajiny (alebo aj mamičky).

Tá môže mať mnoho podôb. Deti, príp. aj rodičov môžete zobrať na výlet do okolitej prírody a zahrať si s nimi hry na lúke alebo ukázať niečo zo skautskej praxe. V klubovni môžete usporiadať aktivity rôzneho charakteru a rôzne vekové kategórie – tvorivé dielne, športové aktivity, počúvanie rozprávok pre najmenších a pod. Mamičky sa môžu hrať s deťmi alebo im vytvoríte priestor na porozprávanie sa pri káve alebo čaji. Tiež im môžete pripraviť mestskú hru, pri ktorej by spoznali vašu obec a zoznámili sa s dôležitými budovami.

TIP: Najmenším deťom, predškólakom a vĺčatám môžete púšťať [rozprávky v ukrajinskom jazyku](#).

Pravidelná (nie priamo oddielová) činnosť ponúkaná ukrajinským deťom a ich rodinám.

Pravidelne (1x za týždeň/za dva týždne) môžete v usporadúvať detský klub pre mamičky s deťmi. Dopoludnia alebo popoludní môžete vytvoriť v klubovni - alebo v mieste ubytovania utečeneckých rodín - priestor s hraním [drobných aktivít](#), tvorivými dielňami a pod.

Takmer všetky kraje zriadili v niektorých obciach azylové ubytovne pre ľudí z Ukrajiny. Môžete sa skúsiť skontaktovať s miestnym úradom a ponúknuť im svoju pomoc napr. pri tvorbe programu pre deti a pod.

Letný tábor.

O otázke či zobrať deti z Ukrajiny na letné tábory alebo ako s tým pracovať vás budeme čoskoro informovať na stránke [skauting.sk](#).

Žiadna z uvedených či iných aktivít by nemala obmedziť vašu hlavnú činnosť – vedenie oddielov a družín a výchovnú činnosť v nich. Do aktivít v rámci začleňovania detí z Ukrajiny sa možno radi zapoja aj bývalí alebo už neaktívni členovia zboru, príp. skúste osloviť kamarátov vašich roverov a rangerov. Tiež možno radi pomôžu rodičia vašich členov a s postupom času sa možno zapoja aj sami Ukrajinci – mamičky, teenageri alebo aj skauti.

Všetky aktivity mimo priameho zapojenia do činnosti oddielu považujeme skôr za reakciu na aktuálne potreby, nie za dlhodobú záležitosť, ktorú by sme mali ponúkať. Aj odborníkmi je situácia vnímaná tak, že nasledujúce mesiace sú o hľadani a skúšaní ciest ľuďmi, ktorí si mnohokrát ani nepripúšťajú variantu, že tu zostanú dlhšiu dobu a že by teda mali hľadať dlhodobé aktivity pre seba alebo svoje deti. Zároveň môžu byť spomínané jednorazové/krátkodobé/volne organizované aktivity dobrou cestou, ako sa deti a ich rodičia môžu zoznámiť so skautingom a vstup do oddielu sa tak pre nich do budúcnosti môže stať dobrým dlhodobým riešením.

TIP: Jazykové kurzy nie sme schopní ponúknuť, a preto je možno zaujímavé hovoriť o ponuke našej činnosti ako o ďalšej možnosti osvojovania si slovenského jazyka, a to učením sa činnosťou.

Pre budúce dobré spolužitie ukrajinských rodín v našej spoločnosti môžete zvážiť, či do programu zahrnúť aj integračné aktivity v rámci vzájomného spolužitia - kultúrny večer pre Slovákov a Ukrajincov v obci, spoločné raňajky s ukážkou tradičných jedál oboch kultúr, aktivity na vzájomné spoznanie a zoznámenie sa a pod.

Ako pripraviť seba a vedenie?

Základné rozhodnutie a diskusiu už máte za sebou. Aké ďalšie otázky sa môžu objaviť?

Odporúčame, aby sa aspoň na prvých stretnutiach ukrajinskí nováčikovia stretávali s rovnakými vedúcimi. Zoznamovať sa napr. Každý týždeň s niekym novým, kto ma bude mať práve na starosti, s kým budem zase hľadať spoločný jazyk a koho vôbec nepoznám, nebude príliš prispievať k istote detí a bude to pre nich náročné.

Je niečo, čo môžeme vopred pripraviť?

Pri vstupe do klubovne môžete zavesiť nápis „Ahojte!“ v slovenskom, aj ukrajinskom jazyku. Ak máte v klubovni viacero miestností, tiež ich môžete dvojjazýčne označiť (napr. WC, sklad, kuchynka, spoločenská miestnosť a pod.), taktiež aj predmety v miestnostiach, príp. môžete na nástenku alebo po stenách vyvesiť preklady [skautských slov](#).

Určite je vhodné na družinovkách oboznámiť členov družiny/oddielu o možnostiach príchodu detí z Ukrajiny do vašej družiny a spoločne priniesť nápady, ako uľahčiť adaptáciu nových členov (buddy; tvorba orientačnej mapky, ako sa dostať do klubovne;

obrázkové karty s prekladmi predmetov; dvojjazýčné štítky na označenie dôležitých miest; menovky pre všetkých členov a pod.). Ideálne je, ak o možnosti príchodu nových členov napíšete aj rodičom vašich členov. Mnohí vám možno budú vedieť aj s niečím pomôcť.

Hodiť sa môže uvítací balíček, ktorý nováčik na schôdzke využije (zápisník, ceruzka, šatka atď.). U detí, ktoré už čítajú, sa môže hodiť pár úplne základných fráz v slovenčine a ukrajinčine, ktoré pomôžu s prvým kontaktom. Rovnaký môžu dostať aj vaši existujúci členovia.

Ako sa vzájomne dohodáme?

K tomuto ponúkame viac tipov a odporúčaní v kapitole [A čo jazyk – dohodáme sa?](#)

Máme si nováčikov všimnúť nejako výrazne viac? Máme sa zaujímať o to, čo majú za sebou, pýtať sa ich na to?

Nie, nerobme z príchodu veľkú udalosť. Nováčikovia potrebujú, aby boli prijatí čo najnormálnejšie, zvýšenej pozornosti sa im totiž dostáva viac, než by sami chceli.

Ak budú chcieť o svojich skúsenostiach hovoriť, počúvajte a buďte tam pre nich. Sami by sme ale nemali byť iniciátormi takýchto rozhovorov.

Máme po nováčikoch vyžadovať dodržiavanie pravidiel našej družiny?

Je v poriadku, keď po novo prichádzajúcich budeme vyžadovať dodržiavanie pravidiel, ktoré máme v družine zavedené. Samozrejme je nutné ich s našimi pravidlami najskôr zoznámiť, mať istotu, že im rozumie a pristupovať k nim s istou citlivosťou. Upratujeme po sebe na konci stretnutia? Potom je v poriadku, pokiaľ sa nováčik tiež zapojí.

Máme dieťa nútiť do všetkých aktivít?

Určite nie. Rešpektujeme to, keď sa nováčik nebude chcieť aktivity zúčastniť. Rozhodne sa nesnažme ho do aktivity tlačiť.

Na čo si máme dať pozor?

Pozor na prílišnú záťaž – keď sú deti traumatizované, viac sa unavia a v krajnom prípade môžu skolabovať. Zároveň majme na pamäti, že nováčikovia nemusia mať takú kondičku ako už existujúci členovia družiny.

Vyvarujme sa tiež aktivitám so zaviazanými očami; bojovkám v tme; cestou odvahy; nechávaniu detí samých v akejkoľvek neistej situácii; bojovým hrám, ktoré budú pripomínať súboje; úkrytom a schovávačkám v tme; zvukom pripomínajúcim sirénu... jednoducho všetkým aktivitám, ktoré by mohli pripomínať situáciu, pred ktorou utiekli.

Aké aktivity sú vhodné?

Pohybové aktivity sú určite vhodnou voľbou, pretože vďaka nim zo seba môžeme dostať napätie. Nezaradujme ale príliš veľa súťažných aktivít, kde sa porovnávajú výkony jednotlivcov či tímov, ktoré môžu vyvolávať konfliktné náročné situácie a handrkovanie.

Pokiaľ pôjde o komunikatívne hry, treba myslieť na zvládnutie jazykovej bariéry. K tejto téme viac v kapitole *Aké aktivity zaradiť na prvé stretnutie s nováčikom*.

TIP: UNHCR ponúka učebné materiály s konkrétnymi nápadmi na aktivity, ktoré pomáhajú porozumieť skúsenostiam žiakov, ktorí práve prišli do krajiny a do nových kolektívov. Určené sú primárne pre učiteľov do škôl, ale môžeme sa nimi inšpirovať aj pri tvorbe programu na družinovky a oddielovky.

[*Vzdelávanie o utečencoch od UNHCR*](#)

Ako môžeme nováčikovi pomôcť, aby sa u nás cítil lepšie?

K pocitu bezpečia môžu prispieť rituály. Ak máte rituál (alebo pokrik) pred začiatkom alebo koncom družinovky, môžete ho naučiť nováčika a opakovať ho každú družinovku. V skupine, tíme či v družine sa dobre cíti ten, kto je zorientovaný. Dajte nováčikom čas a priestor na rozhliadnutie, vysvetľujte, čo sa deje a čo sa bude diať. Všeobecne sa dá povedať, že čím mladšie deti, tým rýchlejšia adaptácia, avšak u každého jednotlivca môže tento proces prebiehať trochu inak.

Staršie deti v skautskom veku budú pravdepodobne uzavretejšie, budú si viac strážiť svoj priestor a potrebovať viac času.

Čo objatia? Sú v poriadku?

Na dotyky veľmi opatrne. Deti majú zvýšenú citlivosť a aj dobre mienené objatie v nich môže vyvolať negatívne pocity. Ak chceme nováčika objasť, spýtajme sa dotyčného, či môžeme, aby nebol prekvapený.

Máme rozdeľovať súrodenecké dvojice alebo kamarátov do rôznych družín?

Lepším variantom je nechať deti v družinách vo dvojiciach, príp. trojiciach. Nikto tak nebude sám vrhnutý do nového neznámeho kolektívu, bude mať pri sebe kamaráta, s ktorým si rozumie a môžu si byť vzájomnou oporou. Je ale možné, že sa zapoja veľmi ľahko aj sami a nebude im to robiť problém. Pokiaľ to jazyková bariéra dovolí, skúste sa ich opýtať, ako by si to priali, aby sa cítili dobre. Nechajte ich na prvom stretnutí vybrať, čomu a s kým sa chcú venovať.

Nie je lepšie vytvoriť pri väčšom počte detí samostatnú ukrajinskú družinu?

V prvej chvíli sa to môže zdať ako lepšie riešenie – deti zostanú medzi svojimi, nebude treba riešiť jazykovú bariéru a pod. Z dlhodobého hľadiska to ale nepovažujeme za dobré riešenie – dievčatá a chlapci nebudú mať toľko motivácie hovoriť a spolupracovať s druhými, môže sa stať, že svety ukrajinskej a slovenskej družiny sa od seba zbytočne vzdialia a bude len zložitejšie ich opäť prepojiť.

Je ukrajinská kultúra a správanie detí odlišné od tej našej?

Odpoveď na túto otázku ponúka kapitola *Čo sa hodí vedieť o Ukrajine a ukrajinských deťoch?*

03

Prijatie detí z Ukrajiny do našich oddielov

Praktické informácie

- Na zviditeľnenie povedomia o vašom skautskom zbore/oddieli môžete použiť náborové plagáty preložené do ukrajinského jazyka, do ktorého si môžete doplniť svoj kontakt, príp. adresu klubovne, časy stretnutí a pod. Plagáty môžete dať k dispozícii do kontaktných centier pre utečencov; organizácii, o ktorej viete, že sa o utečencov vo vašom meste stará; do škôl, kam deti z Ukrajiny prichádzajú a pod. Tieto plagáty budú v najbližších týždňoch distribuované do vašich skautských zborov/oddielov. Ak by sa k vám tieto plagáty nedostali, napíšte nám na program@skauting.sk.
- Skauting ako taký nie je na Ukrajine úplne rozšírený a známy v bežnej spoločnosti. Na tieto účely chystáme jednoduchú brožúrku s informáciami o skautingu, ktorú im môžete poskytnúť.
- Neriešte s rodičmi hneď prihlášku do oddielu, prípadne registráciu. Dajte im čas na zoznámenie a uistenie, že sa chcú dlhodobo zapájať (mnohí s dlhodobým pobytom zatiaľ ani nepočítajú). Je dôležité, aby ste s rodičmi mali jasno v tom, ako môžu deti z družinovky/oddielovky odísť – či sami, či si ich rodič vyzdvihne a pod. Tiež je potrebné mať na rodičov kontakt.

Čo s poplatkami za registráciu, akciu a pod.?

Je pravdepodobné, že ukrajinské rodiny nebudú mať prostriedky navyše. Odporúčame **prehodnotiť situáciu** a keď to bude nevyhnutné, nevyberať účastnícke poplatky a ideálne sa v zbore/oddieli dohodnúť, či môžete drobné náklady na činnosť detí z Ukrajiny zafinancovať. Predpokladáme, že pôjde o drobnejšie výdavky typu lístok na výpravu, príspevok na spoločné jedlo a pod.

Ak máte v zbore/oddieli deti, ktoré už boli na viacerých stretnutiach, odporúčame ich zaregistrovať. To, či budete vyberať plný registračný poplatok odporúčame zvážiť podľa situácie.

Čo sa týka väčších výdavkov – napr. účastnícky poplatok na tábor a pod., budeme v najbližších týždňoch, prípadne mesiacoch komunikovať možnosti, ako je možné s úhradou nákladov pomôcť, a budeme vás o nich informovať na stránke skauting.sk.

Ústredie Slovenského skautingu sa aktívne podieľa na hľadaní a získavaní **financií pre pomoc Ukrajine**, pričom sú zohľadňované aj výdavky v rámci začleňovania detí z Ukrajiny do našich skautských jednotiek. O možnostiach s akými výdavkami vám týmito financiami vieme pomôcť a aké sú podmienky vám zodpovieme na maily zuzana.slobodova@skauting.sk.

To, čo môže deťom, ale aj rodičom pomôcť, je urobiť materiálnu zbierku, napr. medzi rodinami v oddiele, ktorá vám pomôže dať dokopy základné vybavenie. Nemusí to byť hned' spacák a karimatka, ale napr. uvítací balíček v podobe zápisníka, sady ceruziek či pasteliek, uzlovačky, šatky a pod.

Komunikácia s rodičmi

Skúste vo svojom okolí nájsť niekoho, kto hovorí po ukrajinsky, prípadne po rusky a mohol by byť s vami pri prvom kontakte s rodičmi. Ak takého človeka vo svojom okolí nemáte, skúste napísať na mail Skautskej služby skautskasluzba@skauting.sk, ktorá zbierala aj kontakty na dobrovoľníkov, ktorí tieto jazyky ovládajú a ktorí by vám s tým vedeli pomôcť. V krajnom prípade môžete mať prekladateľa pripojeného online.

S pomocou prekladateľa pripravte vopred základné informácie, ktoré zhrnú to najdôležitejšie pre začiatok (čas a miesto konania stretnutí alebo iných aktivít, spôsob komunikácie medzi rodičmi a oddielom, zameranie programu a pod.).

Majte po ruke aj prekladač (aplikácia [SayHi](#), [Google prekladač](#) a pod. – obe spomínané ponúkajú preklad hovoreného slova).

Nezahľte rodičov množstvom informácií naraz. Je dôležité, aby vedeli, kde, kedy a s kým ich dieťa bude, čo sa tam zhruba bude diať a ako sa znova stretnú. To na začiatok úplne stačí.

04

Ako pomôcť ukrajinskému nováčikovi začleniť sa do oddielu?

Prečítajte si tipy na programy pred prvým stretnutím s nováčikom, na prvú schôdzku s nováčikom a všeobecné tipy, ktoré vám pomôžu pripravovať ďalšie stretnutia.

Pripravme na príchod našich súčasných členov

Predtým, než má na prvé stretnutie prísť nový člen družiny, je vhodné o tom informovať a pripraviť vašich súčasných členov. Ako na to?

Hovorme s nimi o tom, ale nerobme z toho veľkú udalosť.

Povedzme deťom priamo, že na družinovke pribudne nováčik z Ukrajiny. Zároveň členov vyzvime, aby nám povedali svoje pocity – môžu zdieľať nadšenie, zvedavosť, ale aj neistotu alebo strach.

Pri rozhovoroch a tvorbe programu sa môžete sa inšpirovať aj článkami [Riešiť aktuálnu situáciu na družinovkách](#), [Ako sa rozprávať so skautkami a skautmi o vojne](#) alebo [Pracujme s našimi emóciami - aktivity na družinovky](#).

Skúsme deťom ukázať, akú situáciu bude zažívať novo prichádzajúci člen.

Môžete skúsiť na členov rozprávať cudzím jazykom alebo priviesť návštevu, ktorá hovorí iba cudzím jazykom. Ako sa asi budú cítiť, keď im nebudú rozumieť? Po tomto zážitku spoločne preberte, ako sa cítili, aké to pre nich bolo a čo z toho môžeme vyvodiť pre nováčika.

Rozprávajme sa o krajine, z ktorej deti prichádzajú.

Pred príchodom nového člena sa porozprávajme o krajine, z ktorej prichádza. Kde sa Ukrajina nachádza? Aká je veľká? Aké je tam náboženstvo? Aké sú zvyky? Môžete na to využiť [Bedínku príbehov o Ukrajine](#).

Aký program zaradiť pred prvou družinovou s nováčikom?

Tipy na aktivity pred prvou družinovou s ukrajinským nováčikom:

- Naučte sa spoločne povedať ahoj alebo niekoľko jednoduchých fráz v ukrajinčine.
- Dohodnite sa, kto bude nováčikovi robiť buddyho (pozri nižšie).
- Vytvorte ilustrované oddielové pravidlá. Vyveste ich v klubovni. Tým pomôžete novo prichádzajúcim sa lepšie orientovať vo vašej skupine. Pri vymýšľaní pravidiel buďte jasní a struční – pomôcť si môžete obrázkami, maľovaním alebo pantomímou. Nezabudnite novo prichádzajúceho s týmito pravidlami zoznámiť a uistite sa, že im nový člen rozumie.
- Premýšľajte, aké sú pre váš oddiel najdôležitejšie slová, slovné spojenia, inštrukcie, čo najčastejšie hovoríte (napr. pokrik) – môžete ich spoločne preložiť pomocou prekladača.
- Polepte dôležité predmety/miestnosti v klubovni slovenskými a ukrajinskými názvami. Môžete ich napr. na [tieto kartičky](#).
- Svoje mená/prezývky si pripravte napísané cyrilikou (latinku a cyriliku môžete využívať do rôznych ďalších šifrovacích hier).

- Naučte sa používať Google prekladač so všetkými nástrojmi, ktoré by vám vedeli uľahčiť fungovanie.
- V programe môžete využiť aj [Putovanie s Carly](#). Ide o aktivitu pre deti vo veku v 1. - 3. triede ZŠ. Carly je animovaný film, ktorý rozpráva príbeh malého dievčatka, ktoré sa vplyvom tragických udalostí ocitne na úteku z domu. Film nás nenásilnou formou zoznamuje s osudmi utečencov a je východiskom pre rôzne aktivity nielen na tému migrácie.
- Aktivita [Všetci sme odniekiaľ prišli](#) je o tom, že migrácia je jav, ktorý nás sprevádza celú históriu.

TIP: Jednoduchý nástroj pre prvú komunikáciu vám ponúkne každý smartphone – použiť môžete napr. Google Prekladač, ktorý prekladá aj celé vety. Skvelá funkcia je preklad hovoreného slova – stačí kliknúť na mikrofón a vysloviť vetu, ktorú prekladač okamžite preloží do zvoleného jazyka. Podobne funguje aj Google Lens, do ktorej odfoťíte text a ten sa vám preloží.

Ako nájsť buddyho pre ukrajinského nováčika?

- Spýtajte sa, kto by chcel nováčikovi pomáhať, prípadne si vopred vytipujte jedného alebo viacerých členov, ktorých oslovíte.
- Poskytnite buddymu podporu, povedzte mu, v čom presne má nováčikovi pomáhať.
- Získavajte od buddyho pravidelnú spätnú väzbu, zauímajte sa o to, ako sa cíti.
- Buddy sa nemusí stať kamarátom navždy, ale je dôležité, aby dokázal sprostredkovať novo prichádzajúcemu sociálne kontakty, byť mu nápomocný a stáť pri ňom.

Úvodná podpora buddymu:

Nováčikovi najlepšie pomôžeš, keď:

- naňho budeš milý;
- ho budeš počúvať;
- mu pomôžeš pochopiť, ako oddiel funguje;
- ho predstaviš družine;
- mu pomôžeš pochopiť veci, ktorým nerozumie;
- mu pomôžeš, aby mal všetky informácie, ktoré potrebuje;
- mu pomôžeš zorientovať sa v klubovni (kde sa nechávajú topánky, kde je záchod, kuchynka...);
- s ním budeš hovoriť, pokiaľ vyzerá smutne;
- naňho skúsiš prehovoriť jeho rodným jazykom;
- zistíš, aké má koníčky, možno máte rovnaké záujmy;
- mu ukážeš, že je dôležitý.

A čo jazyk – dohovoríme sa?

Úradným jazykom Ukrajiny je ukrajinčina a na zápis sa používa cyrilika. Na Ukrajine nie je problém dohodnúť sa po rusky. Rozdiel medzi ruštinou a ukrajinčinou sa dá prirovnať k rozdielu medzi slovenčinou a poľštinou. Deti rozumejú ruštine. Angličtinu vedia podobne ako naše deti (niektoré viac a niektoré menej). Môžete vyskúšať vysvetľovať hry v angličtine pomaly s gestikuláciou. Niektoré slová sú podobné nášmu jazyku, preto ak budete rozprávať pomaly, využívať gestá, príp. prekladač, je veľká šanca, že si porozumiete.

Ukrajinská abeceda obsahuje písmená v nasledujúcom poradí:

Ukrajinské písmená		Slovenské písmená	Ukrajinské výrazy + prízvuk
tlačené	písané		
Аа	А а	a	ананас, актор
Бб	Б б	b	банан, брат
Вв	В в	v	вітер, вовк, став
Гг	Г г	h	газета, голова
Ґґ	Ґ ґ	g	ґудзик, Ґданськ
Дд	Д д	d	дім, дівчина
Ее	Е е	e	екзамен, енергія
Єє	Є є	je	єдиноріг, краєвид
Жж	Ж ж	ž	жаба, жираф
Зз	З з	z	зебра, зима
Ии	И и	y	дитина, сир
Іі	І і	i	індик, тітка
Її	Ї ї	ji	їжак, Київ
Йй	Й й	j	йогурт, трамвай
Кк	К к	k	комета, кава
Лл	Л л	l	лопата, літо
Мм	М м	m	мама, молоко
Нн	Н н	n	ніс, нога
Оо	О о	o	океан, опера
Пп	П п	p	папуга, проблема
Рр	Р р	r	ракета, ресторан
Сс	С с	s	сік, спорт
Тт	Т т	t	тато, театр
Уу	У у	u	Україна, увага
Фф	Ф ф	f	фарба, фонтан
Хх	Х х	ch	хата, хмара
Цц	Ц ц	c	цукор, ціна
Чч	Ч ч	č	часник, чоловік
Шш	Ш ш	š	шоколад, шафа
Щщ	Щ щ	šč	щітка, щука
Ьь	Ь ь	mäkký znak	олень, батько
Юю	Ю ю	ju	юшка, юнак
Яя	Я я	ja	яблуко, яйце

Základné slovíčka a frázy:

Ahoj	привіт [<i>pryvit</i>]
Dobrý deň	добрий день [<i>dobryj deň</i>]
Dobre	добре [<i>dobre</i>]
Ďakujem	дякую [<i>djakuju</i>]
Nie	ні [<i>ně</i>]
Áno	так [<i>tak</i>]
Ako sa máš?	як ти [<i>Jak ty?</i>]
Môžem ti pomôcť?/Chceš pomôcť?	допомогти тобі [<i>Dopomohty tobi?</i>]
Je všetko v poriadku?	все добре [<i>Vse dobre?</i>]
Hi five	дай п'ять [<i>daj pjat'</i>]
Dovidenia	до побачення (<i>dopobačennja</i>)
Prosím	будь ласка [<i>bud' laska</i>]

Dorozumenie môže byť pre nás aj pre deti najväčšou výzvou. Zavedenie jednoduchých pravidiel vám môže pomôcť v jednoduchšej komunikácii. Zoznámte s nimi nielen radcov, ale aj členov družín.

[Ďalšie ukrajinské frázy nájdete v tomto zdieľanom priečinku.](#)

Hovorme jednoducho, jasne a konkrétne

Používajte jednoduché vety a nezabúdajte, že čo veta, to jedna informácia. Snažte sa používať ustálené slovné spojenia a slová, čím zvýšite šancu, že si dieťa rýchlejšie osvojí nové slová. Nezabúdajte dodržiavať vhodné tempo reči, ale aj intenzitu a intonáciu. Je vhodné vyvarovať sa nespisovným a slangovým slovám. Snažte sa viac používať základné slová a slová dennej potreby. V neposlednom rade dbajte na dobrú výslovnosť a artikuláciu.

Pomáhajme si navzájom

Ako? Napr. s [obrázkovými kartami](#), konkrétnymi predmetmi, pantomímou a pod. Nebojte sa kresliť a ukazovať na dané predmety. Pomôcť si môžete aj publikáciou [Prvá pomoc po slovensky](#).

Dávajme jasné a stručné pokyny a pravidlá

Pre nováčikov, ktorí nám nerozumejú, je veľmi stresujúce, keď nevedia čo sa bude robiť a čo sa má ďalej diať. Preto sa snažte pravidlá čo najviac zjednodušiť. Napr.:

1. Tak, pripravíme sa na ďalšiu hru, ktorú si dnes pre vás Líška pripravila. Môžete sa tešiť, lebo ste takúto hru ešte nehrali. Teraz by som vás chcel/a poprosiť, aby ste urobili kruh.
2. Urobíme kruh!

Bud' me predvídaví

Traumatizované deti musia mať situáciu pod kontrolou a mať o všetkom prehľad. Preto je viac ako potrebné, aby aj veci v skautskom prostredí boli predvídateľné a išli podľa nejakej štruktúry. Tým zvýšime pocit bezpečia. Niekedy to môže znieť hlúpo, ale napr. keď pôjdete zatvoriť okno v klubovni, poviete najskôr: „Teraz vstanem a pôjdem zavrieť okno,“ a až potom to urobíte. Alebo keď budete mať stretnutie o 15:00, nováčikovia budú čakať, že tam v tom čase niekto bude a povie im, čo sa bude diať. Samozrejme často nevyjdú plány podľa našich predstáv a musíme improvizovať. V takom prípade choďte za dieťaťom a vysvetlite mu, čo sa stalo a čo sa bude diať ďalej.

Uistime sa, že si obe strany rozumejú

Musíte vedieť, že nám prichádzajúci rozumie – porozprávajte sa s ním (napr. aj s rodičmi), že vám pri pochopení dá nejaký signál (slovo, kývnutie hlavou a pod.).

Aké aktivity zaradiť na prvé stretnutie s nováčikom

Zoznámte oddiel s tým, ako sa píše a číta meno nováčika, akým menom si praje byť oslovaný (meno neposlovenčujeme, nekomolíme, nedávame prezývky, na Ukrajine nie sú zvykom). Nasledujúce hry môžete ľubovoľne kombinovať.

Tvorivé dielne

Pri robení tvorivých dielní si najskôr ukážte výsledok a potom postupujte všetci spoločne krok po kroku, aby bolo vidieť, čo sa má urobiť. Môžete sa inšpirovať ročným obdobím a vytvoriť niečo aktuálne, maľovať na kamene, vyrábať náramky priateľstva, zveľadiť klubovňu a pod.

Hra s číslami

Rozmiestnite na určitom území papierové čísla od 1 do 30 (farebne odlíšené pre každú skupinu) a rozdeľte družinu/oddiel na skupiny po cca 4–6 deťoch.

Deti po jednom vybiehajú a majú najst' najprv č. 1 a vrátiť sa. Potom vybieha ďalší a má najst' č. 2... Pri behaní sa nesmú vykrikovať čísla, ale iba ukazovať na prstoch a na kartičkách.

Počúvanie hudby

Hrá hudba, keď prestane hrať, deti majú za úlohu sadnúť si na vankúš (stoličku alebo čokoľvek iné). Hra sa dá rôzne obmieňať, napr. na vankúš sa ľahne, dá sa naň ruka, noha a pod. (vždy je to potrebné na začiatku názorne ukázať čo sa vyžaduje). Behať/tancovať môžu jednotlivci, potom po dvojiciach, trojiciach... Pri hre je rovnaký počet vankúšov/stoličiek ako detí, nevypadáva sa.

Rangeri a roveri sa rozdelia do skupín a v skupine vyberú pesničku, ktorú majú radi. Skupina si pesničku vypočuje a skúsi do nej stvárať dej. Potom si to jednotlivé skupiny predstavujú.

Pantomíma

Pripravte si kartičky s obrázkami, na ktorých budú jednotlivé športy/zvieratá. Dvojica si vždy vyžrebuje kartičku a snaží sa obrázok ukázať pohybmi (je potrebné si zistiť, ako sa jednotlivé slová povedia po ukrajinsky). Ostatní hádajú a ich cieľom je povedať slovo v slovenčine aj ukrajinčine. Športy môžu byť také, ktoré si potom môžete zahrať.

Pre starších môžu byť na kartičkách vyobrazené napr. obchody a inštitúcie (úrad, zastávka autobusu, knižnica, reštaurácia a pod.). Pantomímou ich potom predvádza väčšia skupina ľudí (napr. celá družina), skupina sa na prevedení tiež dohovára pantomímou.

Pátracia hra okolo klubovne

Pripravte kartičky s obrázkami predmetov, ktoré majú členovia v skupinách nájsť v okolí klubovne. Pri vysvetľovaní pravidiel zahrajte scénu, ako jeden drží v ruke papier s obrázkami, uvidí danú vec a zavolá „tam“. Pri hľadaní si potom môžete hovoriť, ako sa daná vec povie po slovensky a ako po ukrajinsky. Ktorá z vecí je najpodobnejšia v slovenčine a ukrajinčine?

Spoločná desiata – chlebičky

Na družinovku nakúpte základné suroviny na výrobu chlebičkov. Suroviny rozdeľte do skupín a nechajte deti vytvoriť čo najkreatívnejšie chlebičky. Spoločne ich potom zjedzte.

Starším členom vyhradte do skupiny určitý obnos peňazí, za ktorý majú nakúpiť suroviny na chlebičky (chlebičky im môžu dostať).

Nechajte ich naplánovať, čo nakúpia (nákupný zoznam majú za úlohu spísať v cudzom jazyku) a potom ich to nechajte nakúpiť. Skupiny sa medzi sebou môžu dohodnúť, že niečo nakúpia spoločne (napr. maslo a pod.) Z nakúpeného vytvoria chlebičky, ktoré potom všetci spoločne zjedia.

Ako na ďalšie stretnutia?

Všeobecné tipy, ako pomôcť nováčikovi, čo nehovorí po slovensky:

- Zapájajte ho. Vytvárajte nováčikovi priestor na zapojenie do praktických a zmysluplných aktivít. Aktivitu vždy najprv názorne demonštrujte a potom ju nechajte robiť vo dvojici (ak je to možné). Nebojte sa tiež dať nováčikovi funkciu v družine, kde nebude prekážkou jazyková bariéra. Napr. fotograf, mapár a pod.
- Viac času. Vyhradte viac času na vysvetlenie aktivity, napr. skúšobné kolo, ukážka aktivity a pod.
- Kľúčové slová. Vysvetlite kľúčové slová pre hru. Môžete ich skúsiť povedať aj po anglicky a opýtať sa, či rozumie.
- Opakovanie. Dajte priestor, aby dieťa opakovalo slovenské slovo (môžete opakovať všetci dohromady), je pravdepodobné, že sa ho dieťa bude chcieť naučiť.
- Vyjadrovacie karty. Overujte porozumenie. Vytvorte si karty, ktorými budete vyjadrovať, či rozumiete zadaniu, ako sa máte, a pod. (používajte ich všetci).

- Vizuály a gestá. Na vysvetľovanie programu a chodu oddielu využívajte čo najviac vizuálnej podpory, napr. časy stretnutí zaznačte do kalendára, oddielové pravidlá majte obrázkovo... Využívajte tiež gestá a mimiku.
- Bud'te trpezliví. Oceňujte akúkoľvek snahu o komunikáciu – verbálnu i neverbálnu, dajte nováčikovi dostatok času na vyjadrenie, pokiaľ nechce hovoriť, rešpektujte to; majte k dispozícii prekladač, ktorý môže ktokoľvek počas stretnutia použiť (napr. na mobile, počítači).
- Hry bez slovenčiny. Hľadajte hry, kde nie je potrebný jazyk – využívajte výtvarné, ručné, pohybové, hudobné činnosti a hry s číslami.
- Využívajte materinský jazyk nováčika. Je vhodné dať dieťaťu pri komunikácii priestor a možnosť, aby mohlo vyjadriť svoj materinský jazyk – spievanie, počítanie...
- Titulky. Využívajte ukážky s titulkami (napr. stiahnite k obľúbenej rozprávke alebo príbehu ukrajinskej titulky).
- Modifikujte. Využívajte spoločenské hry, kde nie je nutná znalosť slovenčiny (napr. pexeso, UNO, dobble, puzzle, sudoku a pod.).
- Rovnaké hry? Skúste hľadať rovnaké hry, napr. deti z Ukrajiny poznajú „kameň, papier, nožnice“, ale hovoria: „ču va či“.
- Podporujme striedanie skupín. Tým, že budeme pri aktivitách striedať skupiny či dvojice, sa nováčik spozná so všetkými v menších skupinách, čo pre neho môže byť príjemnejšie.
- Inšpirácia. Čo má nováčik rád?
 - spýtajte sa ho na obľúbenú ukrajinskú pesničku, naučte sa ju (ak má nováčik obľúbenú anglickú, spievajte spoločne anglickú)
 - uvarte spoločne obľúbené jedlo nováčika
 - zistite obľúbenú knižku – možno vyšla aj v slovenčine a poznáte ju (napr. Harry Potter, Pán prsteňov)
 - pýtajte sa na skúsenosti z jeho života - ako funguje na Ukrajine skauting? V čom je to rovnaké a v čom iné?

[Ďalšie zdroje pre tvorbu programu a iné zaujímavé tipy na články nájdete v zdieľanom dokumente.](#)

Čo sa hodí vedieť o Ukrajine a ukrajinských det'och?

Ukrajina je obrovská krajina, v rámci ktorej môžete naraziť na kultúrne rozdiely. Vybrali sme pre vás niekoľko ukrajinských špecifik a podobností, ktoré sa môžu premietiť do oddielového života.

O jazyku už bolo spomínané vyššie v kapitole *A čo jazyk – dohovoríme sa?*

Ako rozumieť tradičným ukrajinským symbolom?

Vlajka

Tvoria ju dva vodorovné pruhy, horný je modrý a dolný žltý. Najčastejšie vysvetlenie je, že pruhy reprezentujú typickú ukrajinskú krajinu: modrá farba neba a žltá pole plné slnečníc a obilia.

Štátny znak — Tryzub

Na modrom pozadí zobrazuje zlatý trojzubec - symbol sily a veľkého kniežat'a Vladimíra.

Aké sú deti z Ukrajiny?

Podobné našim. Majú radi pizzu, burgre, hrajú minecraft a majú mobily a počítače, od ktorých sa nemôžu odtrhnúť. Deti z Ukrajiny si rady pozývajú kamarátov domov a pohostia ich (je bežné, že sa u kamaráta prespáva). Na narodeniny je zvykom zorganizovať veľkú rodinnú oslavu. Deti sú zvyknuté nosiť do škôlky alebo školy cukríky pre všetkých. Vyhlási sa poďakovanie za cukríky a oslávencovi sa popraje. Deti z Ukrajiny (aj dospelí) radi a často spievajú. Pred jedlom, po jedle. Na posedení spoločne s gitarou.

Ako sa na Ukrajine oslavujú sviatky?

Náboženské sviatky

Na Ukrajine ako v pravoslávnej krajine sa kresťanské sviatky oslavujú podľa juliánskeho kalendára.

Vianoce sa tak oslavujú až po našom Novom roku, presnejšie od 6. do 19. januára (pokrstenie Ježiša). Na Štedrý večer, 6. januára, sa podáva večera s dvanástimi chodmi. Prvý sviatok Vianočný je 7. januára. Darčeky nosí deťom Mikuláš 18. decembra. Ježiška, ktorý darčeky nosí slovenským deťom, nepoznajú. Nebojte sa zahrnúť deti z Ukrajiny do vianočných besiedok a príprav, za darčeky budú určite radi aj inokedy než 18. decembra.

Najdôležitejší cirkevný sviatok je Veľká noc. Tento rok vychádzali na týždeň po katolíckej Veľkej noci. Veľa ľudí dodržiava pôst. Na Veľkonočnú nedeľu sa chodia svätiť pokrmy v košíkoch, ktoré obsahujú chlieb, maľované vajíčka a mäsové pokrmy. Potom sú spoločné raňajky, kde sa všetko zje. Tento zvyk dodržiavajú veriaci aj neveriaci. Nasleduje Polievaný pondelok. Ako názov napovedá, leje sa po sebe voda. Dodržiava sa podobne ako u nás šibačka. Deti z Ukrajiny nebudú rozumieť korbáču ani šibačke. Vajíčka sa maľujú voskom a často v spoločnosti.

Nenáboženské sviatky

Hlavným nenáboženským štátnym sviatkom je Deň nezávislosti, ktorý sa oslavuje 24. augusta. V ten deň, v roku 1991, Ukrajina vyhlásila nezávislosť. Všetci chodia vo vyšivankách (časť národného kroja, ktorý má každý, vzor je naopak špecifický pre každú oblasť).

Podobne ako u nás spadajú dva sviatky na začiatok mája – Sviatok práce (1. a 2. mája) a Deň víťazstva nad fašizmom (9. mája).

Ukrajinský skauting

Prvá zmienka o skautoch na Ukrajine pochádza z roku 1908. Skautské zbory na Ukrajine aktívne pôsobili až do sovietskych čias, najmä v Kyjeve. S nástupom sovietskej moci bolo skautské hnutie na celej Ukrajine zakázané a nahradené pionierskou organizáciou, ktorá bola plne spolitizovaná a závislá od sovietskej vlády.

Oživenie skautingu na Ukrajine prišlo začiatkom 90. rokov. WOSM pomohlo oživiť skauting a povzbudilo rôzne členské organizácie po celom svete, aby sa k tejto iniciatíve pridali. Napríklad aj francúzski skauti pomáhali rozvíjať skauting vo východných oblastiach Ukrajiny. V strednej časti Ukrajiny skauting znovu založil SPOK (skratka: nezávislosť, slušnosť, optimizmus, inteligencia) a v západných regiónoch začala svoj aktívny rozvoj organizácia Plast.

Ukrajina sa dlho pripravovala na vstup do WOSM. V roku 2008 Svetová skautská konferencia hlasovala za vstup Národnej organizácie skautov Ukrajiny (NOSU) do Svetovej organizácie. NOSU združila najväčšie detské a mládežnícke organizácie tej doby a stala sa organizáciou zastupujúcou Svetový

skauting na Ukrajine. V súčasnosti je NOSU aktívna vo väčšine regiónov Ukrajiny (vrátane regiónov Kyjev, Dnepro, Záporožie, Doneck, Odesa atď.).

Okrem NOSU pôsobí na Ukrajine Asociácia ukrajinských sprievodcov (AGU). Je to organizácia skautiek a je členom Svetovej asociácie skautiek a vodkýň – WAGGGS. AGU má zastúpenie v regiónoch Chernihiv a Kyjev.

Program NOSU pre mládež spĺňa potreby mladých ľudí v organizácii a spoločnosti súčasnosti. Prvky progresívnej schémy zahŕňajú odznaky za zásluhy znázornené v ich príručke. NOSU má aktívnu stratégiu náboru mladých členov a podporuje iniciatívu mládeže na všetkých úrovniach.

Skauti NOSU sú rozdelení do štyroch vekových sekcií, z ktorých každá má svoj program zohľadňujúci záujmy a vekové charakteristiky detí na základe skautskej metódy: (Cub-Scouts) Vĺčatá 6-10 rokov; Skauti 11-14 rokov; (Ventures) Rangeri 15-18 rokov; Roveri 18-24 rokov.

Metodika dospelých v skautingu je zameraná na rozvoj vodcovstva a nábor dobrovoľníkov. Existuje vzdelávací program pre lídrov a školenia sa vykonávajú pravidelne. Každý 18+ sa môže stať skautským vodcom alebo pracovať na národnej úrovni.

Skautom sa môže stať ktokoľvek bez ohľadu na vek, pohlavie, jazyk, politické názory a náboženstvo.

Každý skaut má skautskú uniformu, na ktorej sú umiestnené odznaky. Odkazujú na zručnosti skauta, do ktorého skautského oddielu patria, akých podujatí sa už zúčastnili a pod.

Najcennejšou vecou pre každého skauta je skautská šatka. Národná šatka je modrá so žltou stuhou a erbom Ukrajiny. Každý zbor môže mať svoju vlastnú skautskú šatku, ktorá by mala odrážať individualitu jeho členov.

Heslom všetkých skautov je „Bud’te pripravení!“. Znamená to byť vždy pripravený prekonať akúkoľvek situáciu a stať sa lídrom svojho vlastného života.

Skauti sa zameriavajú na svoj celkový rozvoj, ktorý dosahujú prostredníctvom prvkov skautskej metódy s pomocou skautských vodcov.

Pre skautov je cestovanie najlepším spôsobom ako sa ponoriť do prírody, učiť sa prostredníctvom skúsenosti, komunikovať v malých skupinách a stýkať sa s rovesníkmi. Mladí ľudia na svojich cestách objavujú nové obzory, prekonávajú rôzne prekážky, spia v stanoch v spacákoch, varia na ohni a mnoho iného.

Skautské sviatky

Tu sú niektoré zo sviatkov, ktoré skauti na Ukrajine oslavujú každý rok:

22. február - narodeniny zakladateľa skautského hnutia lorda Badena Powella

Tretí štvrtok v máji - Deň Vyshyvanky (ukrajinská národná vyšívaná košeľa)

1. august - Deň skautskej šatky

24. august - Deň nezávislosti Ukrajiny

26. október - Deň vzniku Národnej organizácie skautov Ukrajiny (NOSU)

Záver

Akúkoľvek spätnú väzbu na metodiku a podnety, čo ďalšie by ste v nej potrebovali nájsť, uvítame na program@skauting.sk. Ak nechcete písať mail, budeme radi ak svoje podnety a návrhy pozdieľate [vyplnením tohto formuláru](#). Rovnako tak budeme veľmi radi, keď na tú istú adresu pošlete svoju skúsenosť s ukrajinskými deťmi a aktivitami pre ne. Ďakujeme!

Je pravdepodobné, že metodiku budeme priebežne podľa potreby aktualizovať o nové informácie a praktické podnety.